

Bistånd åter på dagordningen – utrikeskommentar för CITY 050307

Nu vill de stora länderna ge mer bistånd igen.

Utvecklingshjälp och enprocentsmål låter som begrepp från svunna idealistiska tider som bara Sverige och likasinnade tar på allvar. Biståndsdiskussionen har präglats av pessimism. De stater i Asien som har snabb ekonomisk utveckling växer utan bistånd. De stater i Afrika, som varit mest beroende av hjälp, står still. Planmål och offentliga utvecklingsprogram har länge varit i politiskt vanrykte. Stora utvecklingsprojekt har präglats av korruption, ineffektivitet och inte kommit de allra fattigaste till nytta.

I stället fick vi under en tid en utvecklingspolitik för att främja marknadsekonomi. Världsbanken och Internationella valutafonden ställde krav på privatiseringar och strukturomvandling för att bevilja lån. Bistånd till förbättring av offentlig förvaltning, rättsväsende och demokratiska institutioner har ersatt tekniskt bistånd till stora projekt. I vissa fall har marknadsbiståndet hjälpt till att få fart på tillväxten. Men priset har ofta varit växande klyftor mellan fattiga och rika och ökande skuldbördor.

Inför det nya årtusendet antog FN 15 ”millenniemål” i syfte att till 2015 bli halvera den svåraste fattigdomen och svälten i världen, kraftigt minska spädbarnsdödligheten och stoppa spridningen av hiv/aids mm. Och något har trots all berättigad oro för motsatsen börjat hända. Alltför rika länder beslutar öka sina biståndsanslag. Det finns en växande samsyn om att det behövs både bättre fungerande marknadsekonomi och stora enskilda biståndsinsatser för att skapa hållbar utveckling i världen. Både de rika länderna och de fattiga måste ändra sin politik.

Drivkrafterna är inte i första hand idealistiska. Med spridningen av hiv/aids och terrorismerfarenheten efter 11 september har underutveckling alltmer börjat ses som ett säkerhetspolitiskt hot. Epidemier sprids över gränser. Terrorismens rötter är kanske inte fattigdom men väl den bitterhet som sociala klyftor och orättvisor skapar. Det här är utgångspunkten för EU:s säkerhetsstrategi och går igen i George W Bush frihetskampanj. Skeptiska är mest de renläriga biståndsarbetare som inte vill se sig som soldater i en ny säkerhetspolitik.

Särskilt Storbritannien har efter Irakkriget velat visa prov på ”mjuk” och inte bara militär makt. Med sedvanlig entusiastisk glöd har Tony Blairs regering gjort biståndsfrågor till huvudtema för året i ”rikemansklubben” G8, lovat skuldavskrivningar och tagit fram ett nytt utvecklingsprogram för Afrika.

Millennieprojektet är på gång. Men bland alla utspel saknas fortfarande nya stora idéer om vad som ska göras. Nyhetsrapporterna om svält, flyktingkatastrofer och fortsatt aidsspridning minner dagligen om att det är bråttom.

ANDERS MELLBOURN